

Betreft Natuurtoets ziekenhuis, Atrium Medisch Centrum Parkstad te Heerlen
Actualisatie onderzoek 2007 (Oranjewoud, 2007)
Onderbouwing BREEAM Credit LE4

Ons kenmerk HEE131-0010/WL

Datum 6 juli 2011: Eerste aanvulling 7 mei 2013, tweede aanvulling 27 juni 2014

Behandeld door Mw. E. Bosch-Thomas
Dhr. R. Janssen

1 **Aanleiding**

Reeds sinds enkele jaren bestaan er plannen voor uitbreiding van Atrium Medisch Centrum met een nieuw gebouw. Aanvankelijk bestonden deze plannen uit het oprichten van een nieuw gebouw (gebouw N) aan de oostzijde van het bestaande hoofdgebouw van het ziekenhuis. Vanwege wijzigingen in de financieringsvorm zijn de plannen gewijzigd en zal aan de westzijde van het hoofdgebouw een nieuw gebouw worden bijgebouwd (gebouw Q). Ten behoeve van deze nieuwbouw zullen twee kleine, bestaande gebouwen gesloopt worden en worden enkele bomen verplant, dan wel gekapt. Voor het gehele terrein van Atrium Medisch Centrum wordt daarnaast een nieuw bestemmingsplan opgesteld. In de afgelopen decennia zijn diverse gebouwen binnen het terrein gebouwd met een tijdelijke bouwvergunning. Na realisatie van gebouw Q zullen enkele van deze tijdelijke gebouwen gesloopt worden. De hierdoor ontstane situatie zal nu worden vastgelegd in een bestemmingsplan, waarna voor de gebouwen een permanente bouwvergunning kan worden aangevraagd.

Zowel in het kader van de voorgenomen sloop, kap en nieuwbouw als in het kader van het nieuw vast te stellen bestemmingsplan, dient te worden onderbouwd dat er geen negatieve effecten zullen optreden op beschermde planten- en diersoorten en/of beschermde natuurgebieden. Dreigen er wel negatieve effecten, dan kan de aanvraag van een ontheffing van de Flora- en faunawet of een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 noodzakelijk zijn voordat de plannen kunnen worden uitgevoerd.

Daarnaast streeft het Atrium Medisch Centrum bij de nieuwbouw van gebouw Q en de inrichting van het omringend terrein naar het behalen van een duurzaamheidsscore 'very good' op basis van de BREEAM-certificering. Hiertoe dient onder het potentieel voor planten en dieren in beeld gebracht te worden en moet het duurzaam medegebruik door planten en dieren geborgd en waar mogelijk gestimuleerd worden.

Naar aanleiding van de eerdere uitbreidingsplannen is voor het terrein van Atrium Medisch Centrum in 2007 een natuurtoets uitgevoerd door Oranjewoud (zie bijgevoegd rapport). Daarbij is het gehele ziekenhuisterrein onderzocht op het voorkomen van beschermde planten- en diersoorten en is onderzocht welke invloed nieuwbouw kan hebben op beschermde gebieden. De nieuwbouwplannen zijn in de tussenliggende jaren echter gewijzigd en de natuurtoets is inmiddels reeds zeven jaar oud. In 2011 heeft een update plaatsgevonden van de natuurtoets, aangezien het onderzoek uit 2007 in het kader van de Flora- en faunawet moest worden beschouwd als verouderd ('houdbaarheid' 3 tot 5 jaar). In 2013 is het BREEAM Credit LE4 onderbouwd: Planten en dieren als medegebruiker van het plangebied, zoals vereist is voor het verkrijgen van de duurzaamheidscertificering. Daarbij heeft opnieuw een actualisatie van de natuurtoets plaatsgevonden. Inmiddels zijn de werkzaamheden aan gebouw Q reeds aangevangen en is een planning gemaakt voor het slopen van de verouderde en/of tijdelijke bebouwing.

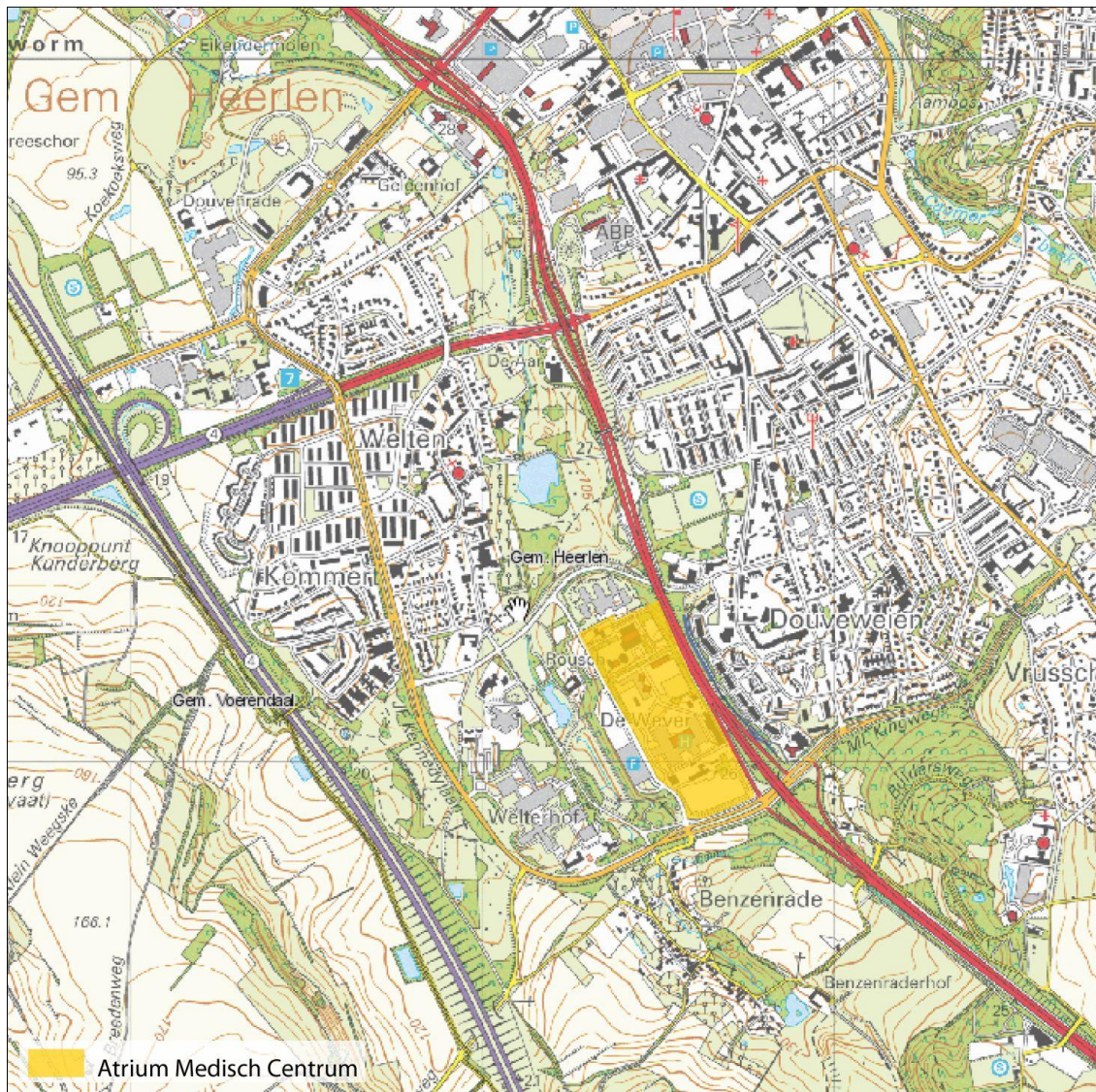
Omdat in 2011 en 2013 nog geen sprake was van het slopen van meer gebouwen dan waar daadwerkelijk de nieuwbouw zal plaatsvinden, is op 26 juni 2014 nogmaals een bezoek gebracht aan het plangebied voor een actualisatie van de natuurtoets. Tijdens dit veldbezoek is vooral gelet op de functionaliteit van het plangebied voor vleermuizen en de steenmarter.

2 Plangebied en voorgenomen ingreep

Het plangebied dat in dit advies wordt beschouwd, komt overeen met het plangebied zoals gehanteerd in de natuurtoets van Oranjewoud in 2007 (zie afbeelding 1). Het bestrijkt het gehele terrein van Atrium Medisch Centrum.

Het plangebied wordt momenteel gekenmerkt door intensief gebruik en bestaat uit bebouwing, verharding en openbaar, stedelijk groen in de vorm van gazon met verspreid staande bomen, hagen en struweel (zie afbeelding 2 op de volgende pagina). Deze situatie komt overeen met de situatie in 2007, ten tijde van de uitgevoerde natuurtoets.

Afbeelding 1: Ligging van het plangebied, het terrein van Atrium Medisch Centrum (bron ondergrond: Provincie Limburg).

Afbeelding 2: Overzicht over het plangebied vanuit de lucht.

Binnen het plangebied zal nieuwbouw plaatsvinden van gebouw Q. Om voldoende ruimte te creëren voor dit gebouw zullen er enkele wijzigingen plaatsvinden in de indeling van het terrein. De bestaande ambulancetoegang en de naastgelegen apotheek bevinden zich ter plaatse van de nieuwbouwlocatie en moeten worden gesloopt (zie afbeelding 3). De beide gebouwen hebben slechts één bouwlaag, met plat dak en wanden uit plaatmateriaal.

Afbeelding 3: Te slopen bebouwing (voorgond) ten behoeve van gebouw Q. De hoogbouw op de achtergrond blijft gehandhaafd.

Ook zal er bij gebouw Q een nieuwe toegang tot de parkeervoorzieningen worden aangelegd. Daarvoor zal een bomenrij verplant worden en moeten mogelijk drie solitaire bomen gekapt worden. Het betreft jonge bomen, zoals te zien in afbeelding 4.

Afbeelding 4: Te verplanten bomenrij (links) en te kappen solitaire boom (rechts).

Het bestaande parkeerterrein P4 aan de zuidzijde van het terrein van het Atrium Medisch Centrum wordt daarnaast uitgebreid met 112 nieuwe parkeerplaatsen. De uitbreiding vindt plaats aan de noordoostzijde.

Tenslotte wordt een deel van de (tijdelijke) bebouwing afgebroken na afloop van de werkzaamheden aan gebouw Q. De te slopen bebouwing bestaat uit de gebouwen X, I, W5, E, U en Y. De gebouwen X, I, W5 en Y zijn tijdelijke, enkelwandige gebouwen, zie ook afbeelding 5.

Afbeelding 5: De te slopen gebouwen X (links) en Y (rechts).

De permanente bebouwing E en U met gemetselde en kunststof onderdelen zijn deels dubbelwandig. Boven op gebouw U is een enkelwandig gebouw als tijdelijke voorziening aanwezig. De bebouwing verkeert in relatief goede staat; loshangende platen of andere kieren zijn afwezig (afbeelding 6).

Afbeelding 6: De te slopen gebouwen E (links) en U (rechts).

3 Beschermden soorten

Kort wordt ingegaan op de wetgeving ten aanzien van planten- en diersoorten in Nederland. Daarna wordt aangegeven welke natuurwaarden in het plangebied voorkomen, dan wel te verwachten zijn.

3.1 Flora- en faunawet

De bescherming van zowel inheemse als uitheemse, in het wild levende dier- en plantensoorten is vastgelegd in de Flora- en faunawet. De Flora- en faunawet bevat een algemeen (passief) beschermingsregime voor aangewezen planten- en diersoorten. Daarnaast zijn in de Flora- en faunawet beschermde leefgebieden aangewezen voor de instandhouding van beschermde soorten. De Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn zijn in onze nationale Flora- en faunawet geïmplementeerd.

Wat betreft de flora is het verboden om beschermde soorten uit te steken, te vernielen, te beschadigen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (artikel 8 Flora- en faunawet).

Ten aanzien van de fauna geldt dat het verboden is beschermde dieren in hun natuurlijke leefomgeving te doden of te verwonden, opzettelijk te verontrusten of voortplantingsplaatsen (bijvoorbeeld nesten) te verstoren, te beschadigen of weg te nemen (artikel 9 t/m 13 Flora- en faunawet).

Voor het verrichten van ingrepen die een nadelig effect hebben op beschermde flora en fauna is in principe een ontheffing ex. artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. In het Besluit van 10 september 2004 (AMvB artikel 75) wordt onderscheid gemaakt in de algemeenheid van soorten en de noodzaak tot ontheffingsaanvraag. De beschermde soorten zijn hiertoe ingedeeld in een drietal categorieën (tabellen):

1. Algemeen beschermde soorten.
2. 'Overige' soorten.
3. Streng beschermde soorten: Soorten van bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn, soorten van bijlage I van de AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet en alle vogelsoorten.

Bij ruimtelijke inrichting en ontwikkeling, zoals de voorgenomen ingrepen in het plangebied kunnen worden geclassificeerd, is er voor algemeen beschermde soorten geen ontheffing van de Flora- en faunawet nodig. Ook voor overige soorten hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden, mits gewerkt kan worden conform een door de Minister van EL&I (LNV) goedgekeurde gedragscode. Een geschikte gedragscode voor toepassing bij de voorgenomen nieuwbouw is de gedragscode voor de bouw- en ontwikkelsector (2009). Voor streng beschermde soorten zal altijd een ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd moeten worden wanneer deze negatieve effecten dreigen te ondervinden van de voorgenomen ingreep.

Aanvullend geldt voor vogels, dat, naast de bescherming conform tabel 3 die broedvogels genieten, in 2009 tevens een lijst is vastgesteld met vogelsoorten waarvan het nest gedurende het gehele jaar beschermd is. Het betreft een lijst met circa tachtig soorten. Voor het merendeel van deze soorten geldt dat bij het verloren gaan van een nest middels een omgevingsscan aangetoond dient te worden dat de soort in de directe omgeving geschikt biotoop voor een nieuw nest kan vinden. Is dat het geval, dan kan de ingreep doorgang vinden. Voor een klein deel van de soorten geldt dat het nest strikt beschermd is. Bij het verloren gaan van een nestplaats dient een nieuwe (kunstmatige) nestplaats aangeboden te worden en dient een ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden.

3.2 Natuurwaarden plangebied

Voor de actualisatie van de natuurtoets uit 2007 is deze natuurtoets geanalyseerd in relatie tot de huidige situatie in het plangebied. Daarnaast is de website van de provincie Limburg geraadpleegd om na te gaan of er sinds 2007 nieuwe gegevens ten aanzien van beschermde soorten beschikbaar zijn gekomen. Tenslotte is een verkennend veldbezoek gebracht aan het plangebied, waarbij de te slopen bebouwing en de te kappen/verplaatsen bomen zijn onderzocht op de aanwezigheid van verblijfplaatsen van beschermde soorten, aangezien deze in 2007 niet expliciet zijn onderzocht.

3.2.1 Natuurtoets 2007

Tijdens het veldbezoek voor de natuurtoets uit 2007 is vastgesteld dat de biotopen binnen het terrein van Atrium Medisch Centrum slechts leefgebied kunnen vormen voor algemeen voorkomende zoogdiersoorten (tabel 1, AMvB artikel 75) en algemeen voorkomende vogelsoorten (tabel 3, AMvB artikel 75).

Enkele in het plangebied aanwezige gebouwen, die op grond van de toenmalige plannen gesloopt dienden te worden, zijn aan de buitenzijde onderzocht op de geschiktheid als verblijfplaats voor steenmarter (tabel 2, AMvB artikel 75) en vleermuizen (tabel 3, AMvB artikel 75). Wegens gebrek aan invlieg-/insluipmogelijkheden zijn de gebouwen als niet geschikt beoordeeld.

De huidige situatie binnen het terrein van Atrium Medisch Centrum komt overeen met de situatie zoals die in 2007 bestond. Ook nu zal het aanwezige openbaar groen, met gazon, jonge bomen en hagen, slechts geschikt zijn als leefgebied voor algemeen voorkomende zoogdier- en vogelsoorten.

3.2.2 Gegevens provincie Limburg

De meest recente broedvogelgegevens voor de kilometerhokken waarin het plangebied gelegen is, dateren uit 1996. Deze gegevens zijn dan ook reeds verwerkt in de natuurtoets uit 2007. In het plangebied werd destijds een boomkruiper aangetroffen in het meest zuidelijke deel van het plangebied. Deze soort is opgenomen op de lijst van vogelsoorten met vaste nestplaatsen als soort waarvoor een omgevingsscan moet plaatsvinden wanneer de nestplaats verloren dreigt te gaan.

In 2007 heeft de provincie Limburg een vegetatiekartering uitgevoerd in de kilometerhokken waarin het plangebied gelegen is. Binnen het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten waargenomen tijdens deze vegetatiekartering. Wel komt in de omgeving van het plangebied veelvuldig maretak (tabel 2, AMvB artikel 75) voor. Ook is in de nabijheid van het plangebied de kleine maagdenpalm (tabel 1, AMvB artikel 75) waargenomen.

3.2.3 Waarneming.nl

Ten behoeve van de actualisatie zijn de gegevens van waarneming.nl geraadpleegd. Via de website www.waarneming.nl kunnen natuurliefhebbers en andere geïnteresseerden waarnemingen van planten- en diersoorten melden. Het plangebied bevindt zich binnen het uurhok 195,315 en 195,320 zoals onderscheiden op de website. De ingevoerde gegevens vanaf 1 januari 2009 (maximaal 5 jaar oud) zijn geraadpleegd voor dit uurhok. Voor de soortgroep vogels dient te worden opgemerkt, dat alleen de waarnemingen van soorten met een jaarrond beschermde nestplaats zijn beschouwd. Het kan hierbij gaan om overvliegende, foeragerende, baltsende en nestelende vogels.

Binnen het uurhok waarin zich het plangebied bevindt zijn diverse waarnemingen gedaan van beschermde planten- en diersoorten. Het betreft echter waarnemingen op ruime afstand van het plangebied. Binnen en in de directe omgeving van het plangebied zijn enkel vogelsoorten (tabel 3, AMvB artikel 75 Flora- en faunawet) gemeld op waarneming.nl. Het betreffen grotendeels vogels die een nest in bomen of nestkasten maken (buiszand, groene specht, roek, torenvalk en zwarte kraai). Hiernaast zijn de spreeuw en zwarte roodstaart gemeld op waarneming.nl. Het is mogelijk dat de bebouwing van het plangebied nestgelegenheid biedt voor deze soorten.

3.2.4 Veldbezoek 2011

Op 10 juni 2011 is door Kragten een verkennend veldbezoek (één dagdeel) gebracht aan het plangebied. Daarbij zijn specifiek de te slopen bebouwing (destijds twee gebouwen ter plaatse van de nieuwbouw) en de te verplaatsen en te kappen bomen onderzocht op de geschiktheid als verblijfplaats voor beschermde soorten.

De beide te slopen gebouwen betreffen éénlaags gebouwen met een plat dak. De muren van de gebouwen bestaan uit plaatmateriaal, zonder invliegopeningen voor vleermuizen en/of insluipmogelijkheden voor steenmarters. Bovendien zijn de gebouwen verlicht, wat ze eveneens onaantrekkelijk maakt als verblijfplaats voor vleermuizen en/of steenmarter. Ook bevatten de gebouwen geen nissen, overhangende daken of andere geschikte nestplaatsen voor gebouwbewonende vogelsoorten. Voor de beide te slopen gebouwen geldt derhalve dat zij niet geschikt zijn als verblijfplaats voor beschermde diersoorten.

De te kappen en verplanten bomen betreffen nog jonge en slechts spaarzaam vertakte exemplaren. Zij bevatten geen holten of spleten die geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen of vogels. Evenmin zijn in de kronen van de bomen nesten van vogels waargenomen, of komt maretak voor in de kronen.

De bomenrijen kunnen wel, gezien de openheid van de overige delen van het plangebied, dienst doen als vliegroute/oriëntatiemiddel voor vleermuizen. De bomenrijen worden echter in dezelfde oostwestrichting weer opnieuw ingeplant, maar zullen als gevolg van de nieuwbouw en herinrichting van de parkeervoorzieningen iets in noord-zuidrichting opschuiven.

3.2.5 Veldbezoek 2014

Ten behoeve van de actualisatie van de natuurtoets is op 26 juni 2014 nogmaals een bezoek gebracht aan het plangebied. De vegetatie binnen het plangebied is niet veranderd sinds het veldbezoek in 2007 en 2011. Voornamelijk is verharding aanwezig met een enkele struik of boom. Het braakliggend terrein aan de zuidzijde van het plangebied bevat algemeen

voorkomende kruiden als witte klaver, rolklaver, akkerdistel, scherpe boterbloem, ridderzuring, speerdistel en fluitenkruid. De vegetatie binnen het plangebied is derhalve enkel geschikt voor algemeen voorkomende zoogdier- en vogelsoorten.

Tijdens het veldbezoek is extra aandacht besteed aan de te slopen bebouwing X, I, W5, E, U en Y. De gebouwen X, I, W5, Y en een deel van U bestaan uit tijdelijke enkelwandige gebouwen. De gebouwen zijn in goede staat en bevatten dus geen kieren of holten in de muren of onder de daken. De overige te slopen bebouwing binnen het plangebied (E en U) bevat evenmin geschikte holten voor gebouwbewonende zoogdier- en vogelsoorten. De gebouwen bestaan grotendeels uit betonnen muren. De betimmering van de gemetselde muren sluit strak aan op de stenen.

4 Gebiedsbescherming

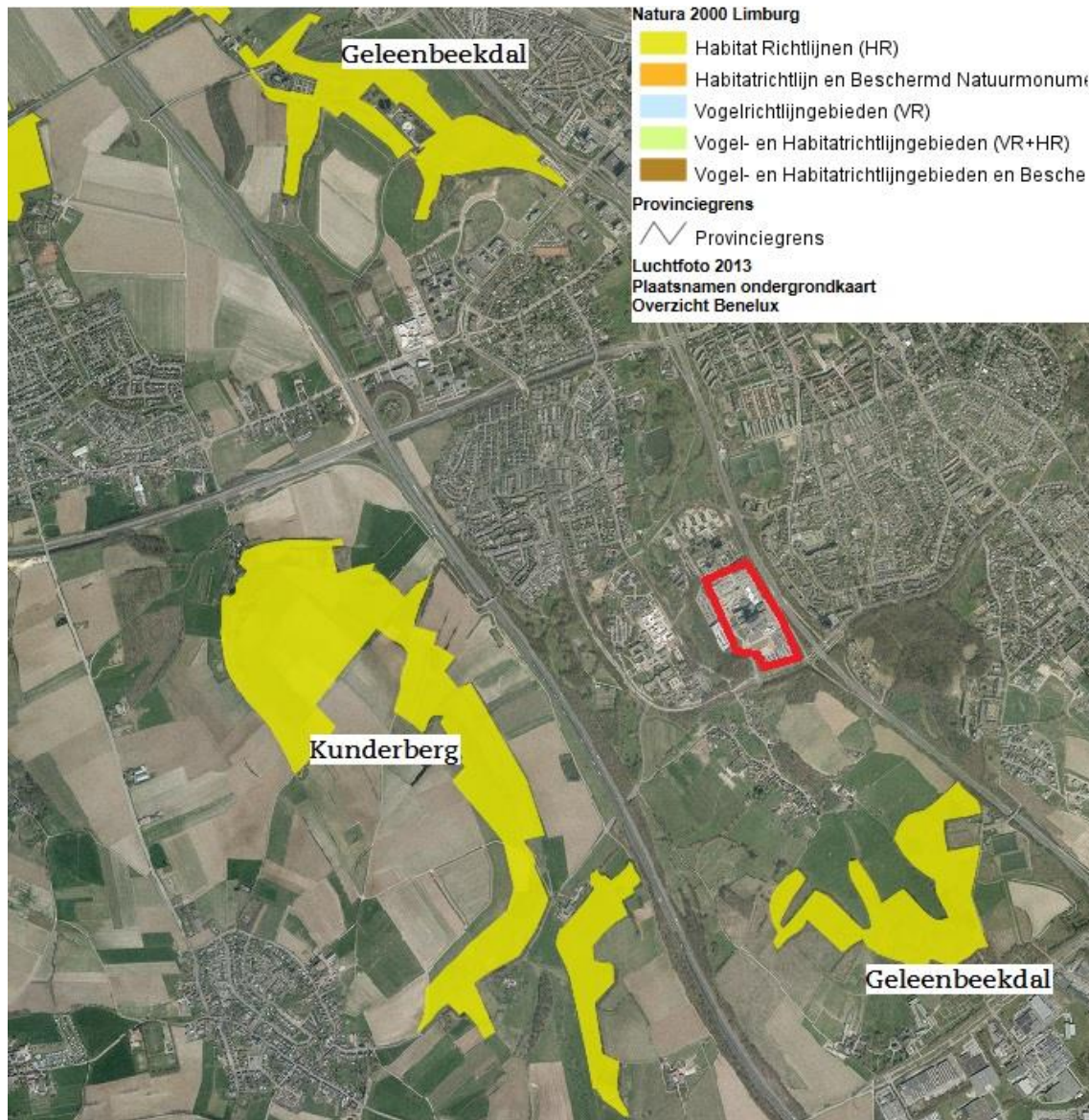
De Nederlandse overheid heeft de bescherming van bijzondere en waardevolle natuurgebieden vastgelegd in de Natuurbeschermingswet 1998 en in de instelling van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Tevens hebben ook de provincies gebieden aangewezen die bescherming genieten vanuit natuuroogpunt. Zij zijn immers belast met de gedetailleerde uitwerking van de Ecologische Hoofdstructuur.

4.1 Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 richt zich op beheer, herstel en bescherming van de Natura2000-gebieden (Habitatrichtlijn- en Vogelrichtlijngebieden). Ter bescherming van de natuurwaarden waarvoor de verschillende Natura2000-gebieden zijn aangewezen, mogen projecten die de kwaliteit van de habitats kunnen verslechteren of die een significant verstorend effect hebben op soorten, niet worden uitgevoerd zonder een vergunning. Hierbij is van belang dat de Natuurbeschermingswet 1998 een zogenaamde 'externe werking' kent. Dit houdt in, dat ook projecten buiten beschermde gebieden vergunningsplichtig kunnen zijn, wanneer zij een negatief effect hebben op het beschermde gebied.

In de natuurtoets uit 2007 is reeds aangeduid dat het terrein van Atrium Medisch Centrum zich bevindt in de nabijheid van het Natura2000-gebied Kunderberg. De afstand tussen het plangebied en het Natura2000-gebied bedraagt circa 1 km (zie afbeelding 7 op de volgende pagina). Op vergelijkbare afstand ten zuiden van het plangebied bevindt zich daarnaast een deel van het Natura2000-gebied Geleenbeekdal (Imstenraderbos: zie afbeelding 7).

Afbeelding 7: Ligging van het plangebied ten opzichte van het Natura2000-gebied Kunderberg en het Natura-2000-gebied Geleenbeekdal (bron: Provincie Limburg).

4.2 Ecologische Hoofdstructuur

Net als voor de Natura2000-gebieden is het ruimtelijk beleid voor de EHS erop gericht de wezenlijke kenmerken van de gebieden te ontwikkelen, herstellen en behouden. Derhalve is voor de EHS het 'nee, tenzij'-regime ingevoerd. Volgens dit regime dient allereerst vastgesteld te worden of de geplande ingreep significant negatieve effecten heeft op de in het EHS-gebied aanwezige wezenlijke kenmerken en waarden. Wanneer dit zo is, geldt in principe dat de ingreep geen doorgang kan vinden. Uitzondering geldt alleen voor ingrepen waarbij sprake is van groot openbaar belang en waarbij geen alternatieven voor de plannen beschikbaar zijn.

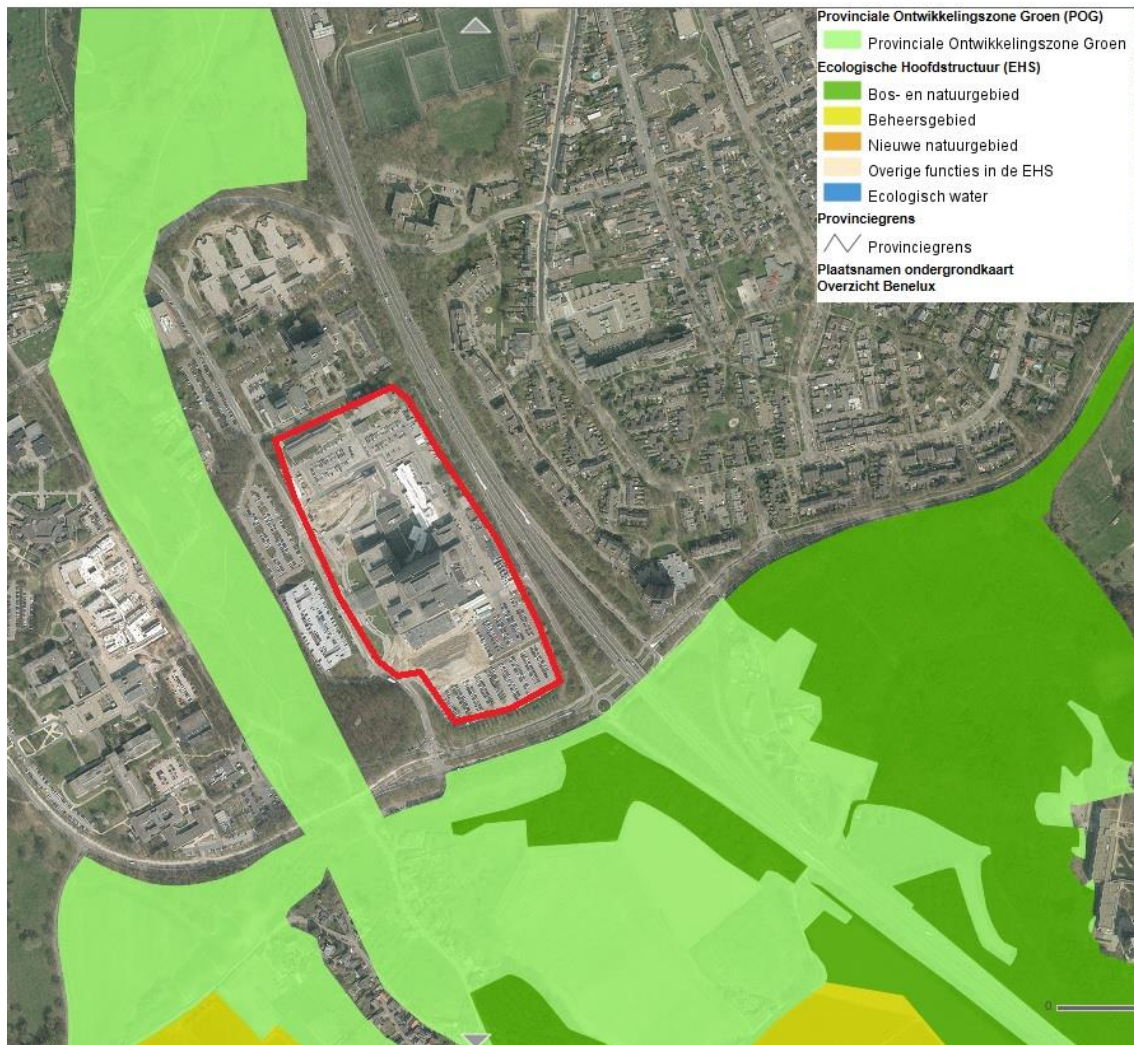
De provincie Limburg kent daarnaast nog een gebiedscategorie die bescherming geniet op grond van de aanwezige of te ontwikkelen natuurwaarden. Het betreft de Provinciale Ontwikkelingszone Groen (POG). Voor gebieden gelegen in de POG geldt een minder strikt beschermingsregime, de ontwikkelingsgerichte basisbescherming. Ruimtelijke ontwikkelingen zijn mogelijk, wanneer zij de bestaande natuurwaarden niet aantasten. Op deze wijze kan de POG een bufferzone vormen rond de EHS. Ruimtelijke ontwikkelingen binnen de EHS en/of de POG behoeven goedkeuring van de provincie Limburg.

Om na te gaan of het plangebied is aangewezen als EHS dan wel POG, kan de Groene-Waardenkaart geraadpleegd worden, die onderdeel uitmaakt van het Provinciaal

Omgevingsplan Limburg (POL). Een uitsnede van deze kaart is opgenomen in de natuurtoets uit 2007. In januari 2011 heeft een actualisatie plaatsgevonden van de Groene-Waardenkaart en een uitsnede van de geactualiseerde kaart is opgenomen in afbeelding 8.

Ten opzichte van 2007 hebben voor de omgeving van Atrium Medisch Centrum geen wijzigingen plaatsgevonden in de begrenzing van de EHS, dan wel de POG. Het plangebied is niet aangewezen als EHS of POG. Wel is het dal van de Geleenbeek, westelijk van het plangebied, aangewezen als POG, met als aanvullende aanduiding 'ecologische verbindingszone'. De Geleenbeek zelf is aangemerkt als beek met een specifiek ecologische functie.

Afbeelding 8: Ligging van het plangebied ten opzichte van de EHS en POG (bron: Provincie Limburg).

5 Potenties en duurzaam medegebruik

Zoals blijkt uit de voorgaande hoofdstukken, komen binnen het terrein van het Atrium Medisch Centrum momenteel voornamelijk algemeen voorkomende soorten voor. In dit hoofdstuk wordt aangegeven welke potenties het terrein van Atrium Medisch Centrum biedt voor deze, en aanvullende, soorten en wordt aangegeven hoe deze potenties waargemaakt en geborgd kunnen worden.

5.1 Potenties

Bij de herinrichting van het terrein rondom gebouw Q blijft het bestaande groen grotendeels gehandhaafd en wordt het deels aangevuld met nieuw groen. Dit groen biedt momenteel leefgebied voor algemeen beschermde, kleine zoogdieren en veelvoorkomende vogels van parkachtige omgevingen. Gedacht kan daarbij worden aan bijvoorbeeld (spits)muizen, konijn, egel, merel en winterkoning.

De groene buitenruimte, met name de randen hiervan, kan daarnaast dienst doen als foerageergebied voor vleermuizen. Bomenrijen op het terrein kunnen daarbij ook gebruikt worden als vliegroute. Geschikte verblijfplaatsen zijn niet aanwezig en zullen naar verwachting ook niet ontstaan bij de geplande nieuwbouw (tenzij bijvoorbeeld vleermuiskasten worden geplaatst).

Wanneer de nieuwe én de reeds aanwezige vegetatie zich verder ontwikkelen, zal zij ecologisch gezien waardevoller worden. Zo bieden volwassen, goed ontwikkelde hagen en bomen een betere broedmogelijkheden aan vogels en kunnen scheuren en holten die in de loop der tijd in volwassen bomen ontstaan door o.a. hollenbroeders en/of vleermuizen worden gebruikt.

Wanneer de bomen binnen het terrein enigszins zijn uitgegroeid tot volwassen exemplaren, kan worden overwogen om aanvullend nestkasten aan enkele bomen te plaatsen. Met name nestkasten voor mezen vormen in stedelijke omgeving een meerwaarde. Naast mezenkasten bieden nestkasten voor de, in de omgeving waargenomen, zwarte roodstaart ook meerwaarde. Deze kasten dienen aan gebouwen geplaatst te worden.

In de omgeving van het plangebied komt veelvuldig de strenger beschermde maretak voor. Deze parasitaire plantensoort heeft een voorkeur voor zwarte en Canadese populier en voor appel als groeiplaats. Wanneer als gevolg van de nieuwbouw bomen verdwijnen en nieuwe aanplant nodig is, kan met name de laatstgenoemde soort geplant kunnen worden, zodat maretak zich binnen het terrein kan vestigen. Bloesem en valfruit zijn daarnaast erg aantrekkelijk als voedselbron voor insecten, kleine zoogdieren en vogels, zodat fruitbomen voor meerdere soortgroepen een toevoeging bieden.

Momenteel heeft het terrein van het Atrium Medisch Centrum geen relatie met het dal van de Geleenbeek, dat zich net ten westen van het terrein bevindt. In het beekdal zijn bijzondere natuurwaarden aanwezig, in de vorm van broedvogels zoals groene specht en steenuil en het voorkomen van de keizersmantel (vlinder). Geschikt biotoop voor deze soorten is moeilijk binnen het terrein van Atrium Medisch Centrum te realiseren. Er zal dan ook geen sprake zijn van het ontstaan van meerwaarde voor het Geleenbeekdal.

5.2 Duurzaam medegebruik

Voor duurzaam medegebruik van het terrein van Atrium Medisch Centrum door planten- en diersoorten is uiteraard de instandhouding van de groene buitenruimte van wezenlijk belang. Hiervoor zal beheer plaats moeten vinden, zodat de aanwezige vegetatietypen gehandhaafd en verder ontwikkeld worden.

5.2.1 Beheer vegetatietypen

Binnen het ziekenhuisterrein zullen na de werkzaamheden in ieder geval de volgende vegetatietypen aanwezig zijn:

- Grasland/gazon.
- Hagen.
- Solitaire bomen.

Daarnaast is aangegeven, dat het plaatsen van nestkasten gunstig is voor hollenbroeders.

Onderstaand wordt aangegeven welke aandachtspunten gelden ten aanzien van beheer om duurzaam medegebruik van de genoemde vegetatietypen en elementen door planten en dieren zoveel mogelijk te garanderen.

Grasland

Voor vogels en kleine zoogdieren is structuurrijk en kruidenrijk grasland aantrekkelijker als foerageer- en leefgebied dan strak gemaaid gazon. Dergelijke meer natuurlijke graslanden bieden meer voedsel in de vorm van insecten en zaden en bieden tevens betere schuilmogelijkheden.

Geadviseerd wordt derhalve om in ieder geval delen van de grasvegetatie binnen de buitenruimte te beheren als bloemrijk grasland. Voorkeur gaat daarbij uit naar de iets verder van gebouwen gelegen delen (rustigere terreindelen). Bloemrijk grasland dient tweemaal per jaar gemaaid te worden, waarbij het maaisel drie tot vijf dagen blijft liggen. Op deze wijze kan zaad achterblijven op de bodem. Om enige verschraling van de bodem te bewerkstelligen, dient het maaisel vervolgens afgevoerd te worden. Dominantie van grassen wordt daarmee voorkomen.

Hagen

Hagen binnen het terrein dienen eenmaal per jaar geschoren te worden. Op deze wijze worden de hagen niet te hoog en te breed, maar ontstaat een gesloten, volle haag. Zij vormen zo geschikte broedlocaties voor park- en tuinvogels. Wanneer het ongewenst is dat de hagen gedurende het jaar iets vrijer uitgroeien, kunnen de hagen tweemaal geschoren worden. Hierdoor ontstaat een strakker beeld. Om ontwikkeling van onkruid aan de haagvoet te voorkomen, moet de haagvoet circa vijfmaal per jaar geschoffeld worden. Wanneer delen van een haag afsterven, dient inboet plaats te vinden om gaten in de hagen te voorkomen.

Solitaire bomen

Solitaire bomen vragen over het algemeen niet veel onderhoud, wanneer zij volgroeid zijn. Na aanplant is echter wel enige tijd onderhoud nodig. Voor de vorming van een mooie boom en voor het behouden van de doorgang bij bomen langs de parkeerplaatsen, moeten af en toe zijtakken verwijderd worden. Hoe vaak dat moet gebeuren, is afhankelijk van de boomsoort. Bij snoei dient, vanaf de stam bekeken, direct achter het einde van de takkraag gezaagd te worden. Bij dikke takken van 10-20 centimeter in doorsnee moet altijd een stomp blijven staan. Om schade door vallend hout te voorkomen, dienen ook eventuele zware dode takken uit de bomen verwijderd te worden. Bij het snoeien is het belangrijk dat de kruin van de boom zoveel mogelijk met rust wordt gelaten, zodat de boom in model blijft. Als verhouding kan worden aangehouden: éénderde opsnoeien, tweederde kroon.

Nestkasten

Geplaatste nestkasten dienen jaarlijks te worden schoongemaakt, waarbij het opgehoopte nestmateriaal uit de kasten wordt verwijderd. Eventuele gebreken kunnen tijdens de schoonmaak worden hersteld.

5.2.2 Beheerkalender

Bij het beheer van de vegetatie rondom Atrium Medisch Centrum dient, indien mogelijk vanuit veiligheid en functie van het terrein, rekening gehouden te worden met kwetsbare perioden van planten- en diersoorten die binnen de buitenruimte te verwachten zijn. Gezien de gekozen inrichtingselementen, wordt verwacht dat het terrein onderdeel zal kunnen uitmaken van het leefgebied van de volgende soorten, c.q. soortgroepen:

- Broedvogels: algemene soorten van parken en tuinen kunnen in het terrein tot broeden komen.
- Zoogdieren: algemeen voorkomende, kleine zoogdierensoorten kunnen het plangebied gebruiken als onderdeel van hun leefgebied.
- Vleermuizen: algemeen voorkomende soorten, zoals gewone dwergvleermuis, kunnen binnen het plangebied foerageren.

Voor de verschillende elementen wordt aangegeven wat het verwachte voorkomen van deze soortgroepen betekent voor de periode waarin beheer dient plaats te vinden.

Grasland

Bij het beheer van het bloemrijk grasland dient rekening gehouden te worden met het bloeiseizoen. Wordt het grasland al gemaaid voordat de kruiden gebloeid hebben en zaad hebben gezet, dan is dit nadelig voor insecten en zullen de kruiden op termijn verdwijnen. Dat betekent dat het grasland tevens minder interessant wordt als foerageergebied voor vogels, kleine zoogdieren en vleermuizen.

De maaibeurten kunnen daarom het beste plaatsvinden in de perioden half juni-juli en half september-oktober.

Delen van de buitenruimte die in gebruik blijven als gazon, kunnen intensiever beheerd worden. Deze delen bevatten immers niet of nauwelijks kruiden en zijn derhalve niet of nauwelijks interessant voor dieren. Om zoveel mogelijk ecologische meerwaarde te creëren, is gedeeltelijke omvorming van gazon naar bloemrijk grasland gewenst.

Hagen

Hagen kunnen dienst doen als broedbiotoop voor vogels en als overwinteringsplaats voor kleine zoogdieren. Bij het beheer dient zoveel mogelijk met beide kwetsbare perioden rekening gehouden te worden. Concreet betekent dit dat het snoeien van de hagen het beste plaats kan vinden in de periode augustus-september. Bij tweemaal scheren van de hagen, zal de eerste snoeibeurt in juni plaats moeten vinden. Aangezien deze snoeibeurt binnen het broedseizoen valt, wordt aangeraden in dat geval een ecooloog te raadplegen om vast te stellen of het snoeien plaats kan vinden zonder verstoring van broedende vogels. Overtreding van de Flora- en faunawet wordt zo voorkomen.

Solitaire bomen

De bomen binnen het plangebied kunnen nestgelegenheid bieden aan vogels. Eventuele snoei dient daarom buiten het broedseizoen plaats te vinden. Het broedseizoen loopt globaal van half maart tot half juli-augustus.

Nestkasten

Eventueel geplaatste nestkasten dienen te worden schoongemaakt na het broedseizoen. Afhankelijk van de weersomstandigheden kunnen vogels tot in augustus tot broeden komen (tweede leg). De nestkasten dienen daarom in de herfst (vanaf september) schoongemaakt te worden.

De hierboven beschreven beheerperioden voor de verschillende vegetatietypen leiden tot een beheerkalender, zoals opgenomen in de onderstaande tabel.

Tabel 1: Beheerkalender voor de verschillende groene elementen binnen het terrein van Atrium Medisch Centrum. Verklaring: groen = optimale beheerperiode; rood = geen beheer uitvoeren; oranje = beheer mogelijk met voorzorgsmaatregelen; grijs = beheer mogelijk, maar ligt niet voor de hand.

Element	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Grasland												
Hagen												
Solitaire bomen												
Nestkasten												

6 Conclusies en aanbevelingen

Onderstaand worden de conclusies weergegeven ten aanzien van de actualisatie van de natuurtoets, uitgevoerd door Oranjewoud in 2007, en de effecten van realisatie van de uitbreidingsplannen van Atrium Medisch Centrum.

Algemeen kan worden gesteld dat de uitbreiding en de bestemmingsplanwijziging plaatsvindt op bestaand ziekenhuisterrein. Het betreft derhalve gronden die momenteel reeds intensief worden gebruikt.

6.1 Beschermden soorten

De natuurtoets uit 2007 geeft aan dat het plangebied slechts geschikt is als leefgebied voor algemeen voorkomende zoogdiersoorten en vogels. Deze conclusie kan worden onderschreven, aangezien het terreingebruik sinds 2007 niet wezenlijk is veranderd.

Ter plaatse van de te kappen/verplanten bomen kunnen algemeen voorkomende zoogdiersoorten (tabel 1, AMvB artikel 75) worden verwacht. Bij de kap van de bomen kunnen zoogdieren verstoord worden. Voor soorten die zijn opgenomen in tabel 1, AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet is de aanvraag van een ontheffing echter niet noodzakelijk bij ruimtelijke ontwikkelingen.

De te kappen bomen zijn daarnaast tijdens het verkennend veldbezoek in 2011 onderzocht op de aanwezigheid van holten, spleten en nesten. Deze zijn niet aangetroffen en zijn evenmin te verwachten, aangezien het jonge, weinig vertakte bomen betreft. Het is wel mogelijk dat in de directe nabijheid van de te kappen en te verplaatsen bomen vogels tot broeden komen. Om te voorkomen dat deze vogels worden verstoord door de werkzaamheden, dienen de werkzaamheden uitgevoerd te worden buiten het broedseizoen (het broedseizoen loopt globaal van 15 maart tot 15 juli). Het verstoren van broedende vogels is namelijk op grond van de Flora- en faunawet verboden en hiervoor is geen ontheffing mogelijk.

Tenslotte is het mogelijk dat de te verplanten bomenrij dienst doet als vliegroute voor vleermuizen. De verplanting betreft slechts een verschuiving van de bomenrij in noord-zuidrichting, waarbij de oriëntatie van de rij niet wijzigt. De bomenrij kan dan ook zijn (mogelijke) rol als vliegroute voor vleermuizen blijven vervullen, wanneer deze is verplant. De te slopen gebouwen vormen geen geschikte verblijfplaats voor vleermuizen, steenmarter en/of broedvogels. De voorgenomen sloop, die onder andere noodzakelijk is voor de nieuwbouw van gebouw Q, zal dan ook niet leiden tot negatieve effecten op beschermde soorten.

Na voltooiing van de werkzaamheden zal het terrein van Atrium Medisch Centrum aan de momenteel voorkomende soorten wederom geschikt leefgebied bieden. Het is daarnaast mogelijk om ook voor andere soorten leefgebied te bieden binnen het terrein, door specifieke keuze van te planten boomsoorten en door veranderend beheer van de aanwezige vegetatietypen (gazon). Hierdoor kan een meerwaarde gecreëerd worden voor soorten die in en nabij het ziekenhuisterrein voorkomen. Door het voeren van adequaat beheer van de verschillende vegetatietypen en door rekening te houden met kwetsbare perioden van de voorkomende soorten binnen het terrein, wordt duurzaam medegebruik van het terrein van Atrium Medisch Centrum door planten- en diersoorten gewaarborgd.

6.2 Beschermde gebieden

De begrenzing van beschermde gebieden ten opzichte van het terrein van Atrium Medisch Centrum is niet veranderd sinds 2007. De plannen binnen het terrein zijn evenmin wezenlijk veranderd: net als in 2007 bestaan er plannen voor de bouw van een nieuw gebouw, waarbij slechts de locatie van dit gebouw is veranderd. De conclusies die in de natuurtoets uit 2007 zijn getrokken ten aanzien van beschermde gebieden zijn dan ook nog steeds geldend: de voorgenomen ingrepen zullen niet leiden tot negatieve effecten op beschermde gebieden.

Bijlage(n)

Natuurtoets ziekenhuis Atrium Medisch Centrum Parkstad te Heerlen; onderzoek naar beschermde natuurwaarden (Oranjewoud, 2007: Projectnummer 168524).